

Abstract

The dissertation deals with economic and political relations of the Soviet Union and Czechoslovakia in the period 1982-1992, and includes analysis of various aspects of their cooperation. Since it is divided into four chapters. The first chapter outlines the strengths and weaknesses of the socialist economy and includes a brief summary of the development of bilateral cooperation, including trade and scientific cooperation in the 1970's.

The second chapter focuses on the analysis of changes in the Czechoslovak-Soviet relations during two General Secretaries' reign – J.V. Andropov and K.U. Chernenko and examines influence of their reform efforts on two countries' cooperation. The third chapter specifies mutual trade in time and structure during Mikhail Gorbachev's Perestroika analyses the phenomenon of Perestroika in the Soviet Union and Czechoslovakia and explains its nature and impact on bilateral relations.

The next section addresses the question of which country has benefited more from the existing structure of trade, investment activities, scientific and technological cooperation. Also the hypothesis is verified, that the Soviet Union was the main supplier of raw materials, reciprocally Czechoslovakia represented an important source of technological processes, engineering and consumer products for the Soviet economy.

The final part contains an analysis of the development of bilateral trade. The most important political and diplomatic milestones and other factors determining the volume and nature of economic cooperation of Czechoslovakia and the USSR/Russian Federation are also outlined. The validity of hypothesis that trade relations between Czechoslovakia and the Russian Federation after the collapse of the Soviet bloc were determined by the political situation is also tested. Furthermore, the quantification of the impact of the consequences of the Soviet economic decline of production in Czechoslovakia and outline of prospects of cooperation between the contemporary Czech Republic and Russia is done.

Research results showed that throughout the period the Soviet Union was one of the most important trading partners for the CSSR. Czechoslovakia yet stood out primarily as a supplier of engineering goods and equipment for several key sectors of the Soviet economy, while the USSR played the role of raw material supplier.

Analysed materials entitle to claim that the former structure of mutual trade and investment cooperation in science and technology matched rather military-strategic requirements of the USSR. However, in certain areas Czechoslovakia benefited from the existing configuration of Soviet-Czechoslovak cooperation.

Keywords: Czechoslovakia, Soviet Union, economic reforms, economic, investment, scientific and technical cooperation, mutual trade

Kashapov Timur

Disertační práce se zabývá hospodářsko-politickými vztahy Sovětského svazu a Československa v letech 1982-1992 a zahrnuje analýzu rozličných aspektů vzájemné spolupráce. Vzhledem k tomu je rozčleněna do čtyř kapitol. První kapitola pojednává o silných a slabých stránkách socialistické ekonomiky a obsahuje krátké shrnutí vývoje dvoustranné kooperace v 70. letech 20. století, včetně obchodní a vědeckotechnické spolupráce.

Druhá kapitola je zaměřena na analýzu změn v československo-sovětských vztazích v rámci reformních snah dvou generálních tajemníků J.V. Andropova a K.U. Černěnka. Třetí kapitola specifikuje vzájemný obchod v čase a struktuře v období Gorbačovovy Perestrojky. Analyzuje se i fenomén perestrojky jak v Sovětském svazu, tak v Československu, objasňují se její podstata a vliv na vzájemné vztahy.

V této části se též řeší otázka která ze zemí více profitoval ze stávající struktury vzájemného obchodu, investiční činnosti, vědeckotechnické kooperace a jiných oblastí bilaterální kooperace. Verifikuje se také tvrzení, že s ohledem na strukturu obchodu byl Sovětský svaz pro ČSSR významný především dovozem surovin, recipročně Československo reprezentovalo pro sovětské hospodářství důležitý zdroj technologických postupů a produkce pro uspokojení poptávky po strojírenské produkci a spotřebních výrobcích.

Závěrečná část obsahuje analýzu vývoje obchodní směny, nastiňují se nejvýznamnější politické a diplomatické mezníky a jiné faktory, určující objem a charakter hospodářské kooperace ČSFR a SSSR/Ruské federace. Součástí kapitoly bylo i testování platnosti hypotézy, že obchodní vztahy mezi ČSFR a Ruskou federací byly po rozpadu sovětského bloku ovlivněny politickou situací, kvantifikace bezprostředních důsledků vlivu sovětského ekonomického propadu na produkci v Československu a nastínění perspektiv spolupráce České republiky a Ruska v současnosti.

Výzkum problematiky ukázal, že po celé uvedené období byl Sovětský svaz pro ČSSR jedním z nejvýznamnějších obchodních partnerů. Československo přitom vystupovalo primárně jako dodavatel strojírenského zboží a zařízení pro několik klíčových odvětví sovětského národního hospodářství, zatímco SSSR plnil roli dodavatele surovin. Prostudované materiály opravňují tvrdit, že tehdejší struktura vzájemného obchodu a vědeckotechnické a investiční spolupráce odpovídala spíše vojensko-strategickým požadavkům SSSR. Nicméně v určitých oblastech ČSSR těžilo ze stávající konfigurace sovětsko-československé spolupráce.